

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

Аудитын код: САГ-2026/20/НА-СТА-ТШЗ

<p>Цахим хуудас: www.audit.mn Улаанбаатар хот 2026 он</p>	<p>Санхүүгийн аудитын газрын захирал, тэргүүлэх аудитор: Ц.Наранчимэг Утас: 261665 Цахим хаяг: naranchimegts@audit.gov.mn</p> <p>Аудитын менежер: И.Эрдэнэцэцэг Утас: 260512 Цахим хаяг: erdenetsetsegi@audit.gov.mn</p> <p>Аудитор: Э.Цэлмэгбаяр Утас: 263533 Цахим хаяг: tselemegbayare@audit.gov.mn</p> <p>Аудитыг гэрээгээр гүйцэтгэсэн: “Мэдээлэл аудит”ХХК Захирал: Д.Товуудорж Утас:70159511 Цахим хаяг: medeelelaudit@gmail.com</p>
---	--

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1. ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	2
2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ.....	5
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан.....	5
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан	6
2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан	8
2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан.....	10
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан.....	11
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	12
3. САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА.....	13
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	17
4.1 Ерөнхий зүйл	17
4.2 Материаллаг байдал	17
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	17
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	17
4.4 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт.....	18
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт.....	18
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал.....	19
5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	19
5.1 Төлбөрийн акт.....	19
5.2 Албан шаардлага	19
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ.....	20
6.1 Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл.....	21
6.2 Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл.....	21
6.3 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал.....	22

Товчилсон үгийн жагсаалт

АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
САГ	Санхүүгийн аудитын газар
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
ТШЗ	Төсвийн шууд захирагч
ССАЖЗЯ	Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яам
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

Засгийн газрын IV байр, Бага тойруу 3,
Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15160
Утас: 26 04 37, Факс: (976-51) 26 42 30,
Цахим шуудан: info@audit.gov.mn,
Цахим хуудас: www.audit.mn

2026.02.05 № 06/443
танай _____ -ны № _____ -т

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Бидний дүгнэлтээр Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт тайлбарласан зүйлсийн үр нөлөөг эс тооцвол Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу бүхий л материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 39,563.4 мянган төгрөгийн зерчил илэрсэн нь бидний тогтоосон материаллаг байдлын түвшнээс давсан бөгөөд дангаараа болон нийт дүнгээрээ санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөөтэй боловч өргөн тархаагүй байна. Тухайлбал:

- Бараа материалын үлдэгдэлд аудитын биет горим хэрэгжүүлэхэд нэг бүр нь 230 төгрөгийн үнэтэй 1500 ширхэг 345.0 мянган төгрөгийн том хүний тасалбар илүү байсан;
- Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу 34,229.0 мянган төгрөгийн 27 гүйлгээг хийж бүртгэл тайланд тусгасан;

Дээрх зөрчлүүд нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.5, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.7, 18 дугаар зүйлийн 18.1, 5 дугаар зүйлийн 5.1.4 дэх заалтуудтай тус тус нийцээгүй, санхүүгийн тайлангийн нийцсэн бөгөөд зохистой байх, оршин байх, эрх ба үүрэг батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Асуудлыг онцолсон тэмдэглэсэн хэсэг

Байгууллагын удирдлага нь санхүүгийн тайлангаа бэлтгэхдээ нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг ашигласан байна. Монгол улсын засгийн газрын 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн “Музейн талаар авах арга хэмжээний тухай” 244 дугаар тогтоолоор “Байгалийн түүхийн музей”-г “Байгалийн шинжлэх ухааны үндэсний музей” болгон өөрчилж, “Үндэсний зэрэглэл” тогтоосон байна.

Аудитын гол асуудал

Аудитын гол асуудал гэдэг нь тайлант үеийн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал нөлөөтэй хэмээн мэргэжлийн шүүн тунгаалтаар бидний авч үзсэн асуудал байна. Гол асуудлыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь харгалзаж, аудитын санал дүгнэлтээ илэрхийлэхэд авч үзсэн бөгөөд энэхүү гол асуудлын талаар бид тусад нь дүгнэлт гаргахгүй.

Тайлант онд нэмэлт санхүүжилтийн дансанд үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд 354,945.1 мянган төгрөгийн нэмэлт санхүүжилтийн орлогыг бүрдүүлж, 149,564.3 мянган төгрөгийг зарцуулж, 205,380.8 мянган төгрөгийг буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Бусад асуудал

Төрийн аудитын байгууллага нь төсөвт байгууллагын санхүүгийн тайлангийн аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын стандартыг мөрдөж ажиллах үүрэг хүлээнэ.

Санхүүгийн тайланд өгсөн бидний дүгнэлт бусад мэдээллийг хамраагүй болно.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТСЭ

Ц.НАРАНЧИМЭГ

2. АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	425,486,077.45	600,998,007.82
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	20,677.97	20,677.97
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	20,677.97	20,677.97
31210	Төгрөг	20,677.97	20,677.97
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	-	20,677.97
31216	Нэмэлт санхүүжилтийн арилжааны банк	20,677.97	-
33	АВЛАГА	88,398,884.86	237,708,250.22
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	21,176,184.86	11,777,428.22
33200	Төлбөртэй үйлчилгээний авлага	122,200.00	-
33500	Бусад авлага	67,100,500.00	225,930,822.00
33510	Байгууллагаас авах авлага	57,500,500.00	210,330,822.00
33520	Хувь хүмүүсээс авах авлага	9,600,000.00	15,600,000.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	337,066,514.62	363,269,079.63
35100	Түүхий эд материал	162,589,544.62	189,202,484.63
35110	Тусгай зориулалттай материал	162,589,544.62	189,202,484.63
35400	Хангамжийн материал	174,476,970.00	174,066,595.00
35410	Бичиг хэргийн материал	7,957,033.00	9,919,783.00
35420	Аж ахуйн материал	10,672,249.00	9,401,079.00
35450	Барилгын засварын материал	375,990.00	375,990.00
35470	Бусад хангамжийн материал	155,471,698.00	154,369,743.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	8,315,286,545.31	8,182,995,998.94
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	8,315,286,545.31	8,182,995,998.94
39200	Биет хөрөнгө	6,698,101,425.31	6,565,810,878.94
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	5,348,717,332.00	5,348,717,332.00
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	(746,591,794.37)	(880,309,727.69)
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	600,000.00	15,600,000.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	(600,000.00)	(3,100,000.00)
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	318,611,752.83	338,266,432.83
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	(70,700,341.88)	(108,030,994.90)
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	243,038,989.66	244,018,989.66
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	(206,045,902.93)	(212,952,542.96)
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	1,806,094,079.00	1,818,624,079.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	9,183,714.99	9,183,714.99
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	(9,183,714.99)	(9,183,714.99)
39217	Ном	4,977,311.00	4,977,311.00
39300	Биет бус хөрөнгө	1,617,185,120.00	1,617,185,120.00
39301	Програм хангамж	345,024.99	345,024.99
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	(345,024.99)	(345,024.99)
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	1,617,185,120.00	1,617,185,120.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН 3=1+2	8,740,772,622.76	8,783,994,006.76
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	1,815,129.87	64,550,196.12
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	1,815,129.87	64,550,196.12
41300	Өглөг	1,815,129.87	64,550,196.12
41310	Ажилчидтай холбогдсон өглөг	1,815,129.87	8,806,046.57
41360	Бусад өглөг	-	55,744,149.55
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	-	55,744,149.55
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	8,738,957,492.89	8,719,443,810.64
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	8,738,957,492.89	8,719,443,810.64
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал	1,386,169,214.15	8,245,738,190.00
511001	Улсын төсвийн оруулсан хөрөнгө	1,386,169,214.15	8,245,738,190.00
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	7,043,848,001.54	164,765,343.44
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	6,897,891,796.84	184,279,025.69
51220	Тайлант үеийн үр дүн	145,956,204.70	(19,513,682.25)
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	308,940,277.20	308,940,277.20
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН 6=4+5	8,740,772,622.76	8,783,994,006.76

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН	2,538,008,320.00	2,324,907,030.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	144,500,912.00	2,324,907,030.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	144,500,912.00	38,996,980.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	144,500,912.00	-
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	352,822.00	-
1200045	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого	144,148,090.00	-
120017	Үнэ төлбөргүй хүлээн авсан орлого - Үндсэн хөрөнгө	-	38,996,980.00
122	Тусламжийн орлого	-	2,285,910,050.00
1221	Хандив тусламж /дотоод/	-	2,285,910,050.00
12211	Харъяа төрийн сангаас төсвийн байгууллагад олгосон санхүүжилт, шилжүүлгийн орлого	-	1,932,487,100.00
122111	Урсгал санхүүжилтийн орлого	-	1,932,487,100.00
12213	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	-	353,422,950.00
122135	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	-	353,422,950.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,393,507,408.00	-
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,940,565,300.00	-
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	1,940,565,300.00	-
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	452,942,108.00	-
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	56,900,000.00	-
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	396,042,108.00	-
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2,392,052,115.30	2,344,420,712.25
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,392,052,115.30	2,344,420,712.25
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,101,025,574.56	2,193,716,567.03
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,314,064,431.60	1,522,705,715.24
210101	Үндсэн цалин	880,965,780.49	947,923,221.03
210102	Нэмэгдэл	231,153,531.86	269,436,342.58
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	121,985,331.66	189,340,100.71
210104	Урамшуулал	79,959,787.59	116,006,050.92
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	168,063,293.29	189,276,166.00
210201	Тэтгэврийн даатгалын зардал	111,036,593.29	131,475,700.00
210202	Тэтгэмжийн даатгалын зардал	14,256,700.00	15,224,900.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгалын зардал	7,128,300.00	4,513,166.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгалын зардал	7,128,300.00	7,612,500.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгалын зардал	28,513,400.00	30,449,900.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	78,087,621.74	91,783,578.76
210301	Гэрэл, цахилгаан	36,197,989.94	46,378,942.25
210302	Түлш, халаалт	32,956,041.32	25,236,493.94
210303	Цэвэр, бохир ус	8,933,590.48	20,168,142.57
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	198,395,721.50	113,776,926.01
210401	Бичиг хэрэг	4,691,900.00	26,248,219.00
210402	Тээвэр, шатахуун	5,617,600.00	2,785,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	7,073,161.86	5,902,709.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,700,000.00	1,200,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	168,915,022.34	77,640,998.01
210408	Бараа материал акталсны зардал	9,398,037.30	-
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	5,595,500.00	-
210604	Урсгал засвар	5,595,500.00	-
2107	Томилолт, зочны зардал	-	810,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	-	810,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	129,184,267.38	92,198,954.65
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	121,656,340.00	86,048,956.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	2,500,000.00	5,000,000.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	548,010.00	-

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	69,752.00	-
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,000,000.00	-
210807	Газрын төлбөр	247,223.00	-
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	1,000.00	-
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	3,161,942.38	1,149,998.65
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	207,634,739.05	183,165,226.37
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,368,000.00	1,173,600.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	31,028,200.00	1,536,400.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	175,238,539.05	180,455,226.37
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	291,026,540.74	150,704,145.22
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	-	38,581,245.22
21311	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	-	38,581,245.22
213112	Төсвийн байгууллагаас харъяа төрийн санруу төвлөрүүлэх шилжүүлгийн зардал	-	38,581,245.22
2131121	Санхүүжилтийг үлдэгдлээс төвлөрүүлэх шилжүүлгийн зардал	-	38,581,245.22
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	132,879,004.50	112,122,900.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	18,060,000.00	-
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	40,506,948.00	12,832,800.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	12,572,400.00	57,620,100.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	61,739,656.50	41,670,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	158,147,536.24	-
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	153,753,120.24	-
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	4,394,416.00	-
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	145,956,204.70	(19,513,682.25)
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(VII)	145,956,204.70	(19,513,682.25)

2.3 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН	2,395,313,532.00	2,287,432,250.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	352,822.00	2,287,432,250.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	352,822.00	-
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	352,822.00	-
1200042	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	352,822.00	-
122	Тусламжийн орлого	-	2,287,432,250.00
1221	Хандив тусламж /дотоод/	-	2,287,432,250.00
12211	Харьяа төрийн сангаас төсвийн байгууллагад олгосон санхүүжилт, шилжүүлгийн орлого	-	1,932,487,100.00
122111	Урсгал санхүүжилтийн орлого	-	1,932,487,100.00
12213	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	-	354,945,150.00
122135	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	-	354,945,150.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	2,394,960,710.00	-
1310	Улсын төвлөрсөн төсвөөс	1,940,565,300.00	-
131001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт	1,940,565,300.00	-
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	454,395,410.00	-
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	56,900,000.00	-
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	397,495,410.00	-
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,318,720,713.00	2,277,337,550.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,318,720,713.00	2,277,337,550.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	2,028,037,994.76	1,921,252,582.78
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,321,367,382.87	1,504,616,706.57
210101	Үндсэн цалин	888,268,731.76	929,834,212.36
210102	Нэмэгдэл	231,153,531.86	269,436,342.58
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	121,985,331.66	189,340,100.71
210104	Урамшуулал	79,959,787.59	116,006,050.92
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	168,063,293.29	192,375,500.00
210201	Тэтгэврийн даатгалын зардал	111,036,593.29	131,475,700.00
210202	Тэтгэмжийн даатгалын зардал	14,256,700.00	15,224,900.00
210203	ҮОМШӨ-ний даатгалын зардал	7,128,300.00	7,612,500.00
210204	Ажилгүйдлийн даатгалын зардал	7,128,300.00	7,612,500.00
210205	Эрүүл мэндийн даатгалын зардал	28,513,400.00	30,449,900.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	78,087,621.74	83,795,351.21
210301	Гэрэл, цахилгаан	36,197,989.94	46,378,942.25
210302	Түлш, халаалт	32,956,041.32	26,265,256.96
210303	Цэвэр, бохир ус	8,933,590.48	11,151,152.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	99,645,231.86	48,549,471.00
210401	Бичиг хэрэг	7,037,200.00	3,661,669.00
210402	Тээвэр, шатахуун	2,450,000.00	875,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	7,073,161.86	3,613,287.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,700,000.00	1,200,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	80,384,870.00	39,199,515.00
2105	Нормативт зардал	4,844,400.00	-
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	4,844,400.00	-
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	27,120,732.00	1,795,000.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	5,821,782.00	1,795,000.00
210603	Хөдөлмөр хамгааллын хэрэглэл	1,537,500.00	-
210604	Урсгал засвар	19,761,450.00	-
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	282,095,183.00	70,960,436.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	268,532,998.00	70,960,436.00
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	2,500,000.00	-
210803	Даатгалын үйлчилгээ	548,010.00	-
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	69,752.00	-

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	5,941,200.00	-
210807	Газрын төлбөр	247,223.00	-
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	1,000.00	-
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	4,255,000.00	-
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	46,814,150.00	19,160,118.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	1,368,000.00	8,920,618.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	45,446,150.00	10,239,500.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	290,682,718.24	356,084,967.22
2131	Засгийн газрын урсгал шилжүүлэг	-	243,962,067.22
21311	Засгийн газрын дотоод шилжүүлэг	-	243,962,067.22
213112	Төсвийн байгууллагаас харъяа төрийн санруу төвлөрүүлэх шилжүүлгийн зардал	-	243,962,067.22
2131121	Санхүүжилтийг үлдэгдлээс төвлөрүүлэх шилжүүлгийн зардал\	-	38,581,245.22
2131126	Нэмэлт санхүүжилтийн дансны авлагад тооцох төвлөрүүлэх шилжүүлгийн зардал\	-	205,380,822.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	132,535,182.00	112,122,900.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	18,060,000.00	-
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	40,506,948.00	12,832,800.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	12,572,400.00	57,620,100.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	61,395,834.00	41,670,000.00
2133	Улсын төсвөөс олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	158,147,536.24	-
213303	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	153,753,120.24	-
213305	Нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	4,394,416.00	-
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	76,592,819.00	10,094,700.00
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН	76,681,259.00	10,094,700.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	76,681,259.00	10,094,700.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	76,681,259.00	10,094,700.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	76,681,259.00	10,094,700.00
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	(76,681,259.00)	(10,094,700.00)
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	(88,440.00)	-
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	109,117.97	20,677.97
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	20,677.97	20,677.97

2.4 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Дансны нэр, төрөл	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан үр дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн
1	2023 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,386,169,214.15	308,940,277.20	6,897,891,796.84	8,593,001,288.19
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,386,169,214.15	308,940,277.20	6,897,891,796.84	8,593,001,288.19
9	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	145,956,204.70	145,956,204.70
10	2024 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,386,169,214.15	308,940,277.20	7,043,848,001.54	8,738,957,492.89
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,386,169,214.15	308,940,277.20	7,043,848,001.54	8,738,957,492.89
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	6,859,568,975.85		(6,859,568,975.85)	-
17	Өмчид гарсан өөрчлөлт	-	-	-	-
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	8,245,738,190.00	308,940,277.20	184,279,025.69	8,738,957,492.89
19	Тайлант үеийн үр дүн	-	-	(19,513,682.25)	(19,513,682.25)
20	2025 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	8,245,738,190.00	308,940,277.20	184,279,025.69	8,719,443,810.64

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Дансны нэр, төрөл	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	НИЙТ ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
12	Татварын бус орлого	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
122	Тусламжийн орлого	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
122005	Төсвөөс санхүүжих	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	2,079,128,700.00	1,893,905,854.78	185,222,845.22	91%
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,952,296,000.00	1,823,452,954.78	128,843,045.22	93%
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	1,541,763,700.00	1,504,616,706.57	37,146,993.43	98%
210101	Үндсэн цалин	927,215,500.00	929,834,212.36	(2,618,712.36)	100%
210102	Нэмэгдэл	261,082,600.00	269,436,342.58	(8,353,742.58)	103%
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	201,440,500.00	189,340,100.71	12,100,399.29	94%
210104	Урамшуулал	152,025,100.00	116,006,050.92	36,019,049.08	76%
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	192,375,500.00	192,375,500.00	-	100%
210201	Тэтгэврийн даатгал	131,475,700.00	131,475,700.00	-	100%
210202	Тэтгэмжийн даатгал	15,224,900.00	15,224,900.00	-	100%
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	7,612,500.00	7,612,500.00	-	100%
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	7,612,500.00	7,612,500.00	-	100%
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	30,449,900.00	30,449,900.00	-	100%
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	83,795,400.00	83,795,351.21	48.79	100%
210301	Гэрэл, цахилгаан	43,256,300.00	46,378,942.25	(3,122,642.25)	107%
210302	Түлш, халаалт	29,729,200.00	26,265,256.96	3,463,943.04	88%
210303	Цэвэр, бохир ус	10,809,900.00	11,151,152.00	(341,252.00)	103%
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	7,158,600.00	6,232,079.00	926,521.00	87%
210401	Бичиг хэрэг	1,706,300.00	618,800.00	1,087,500.00	36%
210403	З Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	2,995,800.00	3,530,479.00	(534,679.00)	118%
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,456,500.00	2,082,800.00	373,700.00	85%
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	51,618,800.00	585,000.00	51,033,800.00	1%
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	51,618,800.00	585,000.00	51,033,800.00	1%
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	36,869,900.00	26,927,700.00	9,942,200.00	73%
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	28,361,300.00	26,927,700.00	1,433,600.00	95%
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	4,977,100.00	-	4,977,100.00	0%
210803	Даатгалын үйлчилгээ	582,300.00	-	582,300.00	0%
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	89,600.00	-	89,600.00	0%
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	995,400.00	-	995,400.00	0%
210807	Газрын төлбөр	416,200.00	-	416,200.00	0%
210809	Улсын мэдээллийн маягт хэвлэх, бэлтгэх	1,448,000.00	-	1,448,000.00	0%
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	38,714,100.00	8,920,618.00	29,793,482.00	23%
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	38,714,100.00	8,920,618.00	29,793,482.00	23%
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	126,832,700.00	70,452,900.00	56,379,800.00	56%
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	126,832,700.00	70,452,900.00	56,379,800.00	56%

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан,
төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайлан

213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	19,357,000.00	-	19,357,000.00	0%
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	49,855,600.00	12,832,800.00	37,022,800.00	26%
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	57,620,100.00	57,620,100.00	-	100%
8	ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН НИЙТ ТЭНЦЭЛ	-	-	-	
9	АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	-	-	-	
7	Харилцах болон хадгаламжийн дансны цэвэр өөрчлөлт	-	-	-	
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	20,677.97	(20,677.97)	
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	20,677.97	(20,677.97)	
6	ТӨСВИЙН БУСАД МЭДЭЭЛЛИЙН АНГИЛАЛ	109	109	-	100%
61	БАЙГУУЛЛАГЫН ТОО	1	1	-	100%
610001	Төсвийн байгууллага	1	1	-	100%
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	54	54	-	100%
620001	Удирдах ажилтан	1	1	-	100%
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	38	38	-	100%
620003	Үйлчлэх ажилтан	15	15	-	100%

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон

/төгрөгөөр/

Дансны код	Дансны нэр, төрөл	Тайлант он
1	НИЙТ ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН ОРЛОГО БА ТУСЛАМЖИЙН ДҮН	354,945,150.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	354,945,150.00
122	Тусламжийн орлого	354,945,150.00
1221	Хандив тусламж /дотоод/	354,945,150.00
12213	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	354,945,150.00
350015	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	354,945,150.00
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	149,564,328.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	149,564,328.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	107,894,328.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	43,297,392.00
210401	Бичиг хэрэг	3,042,869.00
210402	Тээвэр, шатахуун	875,000.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	82,808.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	1,200,000.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	38,096,715.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	10,324,700.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	10,324,700.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	44,032,736.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	44,032,736.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	10,239,500.00
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	10,239,500.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	41,670,000.00
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	41,670,000.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	41,670,000.00
4	ТЭНЦВЭРЖҮҮЛСЭН НИЙТ ТЭНЦЭЛ	205,380,822.00
5	АЛДАГДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	(205,380,822.00)
6	Харилцах болон хадгаламжийн дансны цэвэр өөрчлөлт	(205,380,822.00)

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Байгалийн түүхийн музей нь эрхэм зорилгоо “Монгол орны байгалийн өв соёлыг өнөөгийн эрэлт хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн дэглэж, хадгалж хамгаалж, судлан шинжилж, уламжлуулан үлдээх, эх дэлхийгээ таних боломжийг бүрдүүлэх, байгалийг хайрлан хамгаалах, зохицон амьдрах үзлийг олон нийтэд төлөвшүүлэх, музейг нийгмийн хөгжилд нөлөө үзүүлэх нэгэн хүч болгон хөгжүүлэхэд оршино” гэж тодорхойлсон байна.

Байгалийн түүхийн музейн үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл нь байгалийн өвийг цуглуулах, бүртгэн баримтжуулах, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах, өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбогдсон харилцааг хуулийн хүрээнд хийж гүйцэтгэх, нийгмийн хөгжилд үр нөлөө үзүүлэх, хүний оюуны хэрэгцээг хангах зорилгоор байгаль, түүний бодит гэрч болох зүйлсийг дэлгэн үзүүлэх, сурталчлах үйл ажиллагааг явуулах юм.

3.2 Байгууллагын гадаад, дотоод орчин

Байгалийн түүхийн музей нь Соёл, Спорт, Аялал жуулчлал, Залуучуудын сайдын эрхлэх асуудлын хүрээний харъяа байгууллага бөгөөд Музейн тухай хууль, Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль, Соёлын тухай хууль, Төсвийн тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн хүрээнд үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Тайлант хугацаанд байгууллагын үйл ажиллагаа, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлд мөрддөг дараах хууль тогтоомжид өөрчлөлт орсон байна. Үүнд:

- Төрийн хэмнэлтийн тухай хуульд 2024 оны 12 дугаар сарын 12-ны өдөр нэмэлт өөрчлөлт орж, 2025 оны 01 дүгээр сарын 01-нээс дагаж мөрдсөн.
- Төсвийн тухай хуульд 2025 оны 07 сарын 09 -ний өдөр нэмэлт өөрчлөлт орсон.
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 25-ны өдрийн 238 дүгээр “Төрийн албаны зарим албан тушаалын цалингийн хэмжээ, доод хэмжээг шинэчлэн тогтоох тухай” тогтоол;
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2025 оны 08 дугаар сарын 20-ны өдрийн 52 дугаар “Засгийн газрын агентлагийн бүтэц орон тооны талаар хэрэгжүүлэх арга хэмжээний тухай” тогтоол;
- Сангийн сайдын 2025 оны 01 дүгээр сарын 03-ний өдрийн А/3 дугаар тушаалаар батлагдсан “Төсвийн байгууллагын дагаж мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн журам”
- Байгууллагын захирлын 2025 оны 01 дүгээр сарын 02-ны өдрийн А/01 дугаар тушаалаар бүтэц, зохион байгуулалтын өөрчлөлт орсон.
- Байгууллагын захирлын 2025 оны 04 дүгээр сарын 14-ны өдрийн А/29 дугаар тушаалаар унаа, хоолны хөнгөлөлтийг шинэчлэн баталсан.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж буй дотоод хяналтаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй байна.

Тус музей нь Бүртгэл мэдээлэл, дотоод хяналтын хэлтэстэй, дотоод хяналт шалгалтын ажилтантай. Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамны Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар тайлант хугацаанд дотоод аудит хийсэн байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна.

Монгол Улсын Соёлын сайдын 2022 оны А/02 тоот тушаалаар батлагдсан Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг мөрдөн ажиллаж байна.

Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг нь холбогдох хууль тогтоомж, нягтлан бодох бүртгэлийн стандартад нийцсэн, үйл ажиллагааны онцлогт тохирсон байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2025 оны А/03 дугаар тушаалаар баталсан “Төсөвт байгууллагад дагаж мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн журам”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 43,221.4 мянган төгрөгөөр буюу 0.49 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

	/мянган төгрөгөөр/		
Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Мөнгөн хөрөнгө	20.7	20.7	-
Авлага	88,398.9	237,708.3	149,309.4
Бараа материал	337,066.5	363,269.1	26,202.6
Үндсэн хөрөнгө	8,315,286.5	8,182,996.0	(132,290.5)
Нийт хөрөнгийн дүн	8,740,772.6	8,783,994.0	43,221.4
Өглөг	1,815.1	64,550.2	62,735.1
Засгийн газрын хувь оролцоо /Эздийн өмч/	8,738,957.5	8,719,443.8	(19,513.7)
Өр төлбөр, цэвэр хөрөнгө/өмчийн дүн	8,740,772.6	8,783,994.0	43,221.4

Дээрх хүснэгтээс харахад нөлөө бүхий өөрчлөлт гарсан авлага, бараа материал, үндсэн хөрөнгө, өглөг, засгийн газрын оролцоо данснууд байна. Тухайлбал:

Авлага дансны үлдэгдэл 237,708.3 мянган төгрөг болж, 149,309.4 мянган төгрөгөөр өссөн нь Сангийн яам үйл ажиллагааны орлогоос төвлөрүүлсэн 205,380.2 мянган төгрөг, тайлант онд гэрээгээр ажил гүйцэтгэсэн 4,950.0 мянган төгрөгийн авлагаар тус тус нэмэгдэж, 61,020.8 мянган төгрөгийн авлага барагдсантай холбоотой байна.

Бараа материалын дансны үлдэгдэл 363,269.1 мянган төгрөг болж, 26,202.6 мянган төгрөгөөр өссөн нь байгууллагын үйл ажиллагааг хэвийн явуулах, музейн үзмэр, үзүүлбэрүүдийг засаж сэлбэх, дэглэх, үйлчилгээний чанарыг сайжруулахад зориулан 120,434.3 мянган төгрөгийн бараа материал орлогод авч, 94,231.7 мянган төгрөгийн бараа материал зарцуулсан зэргээс голлон шалтгаалжээ.

Үндсэн хөрөнгө дансны үлдэгдэл 8,182,996.0 мянган төгрөг болж, 132,290.5 мянган төгрөгөөр буурсан нь тайлант онд Захирлын А/73, А/81 тушаалуудаар 12,530.0 мянган төгрөгийн түүх, соёлын дурсгалт зүйлсийг өөрийн хөрөнгөөр бүтээн үнэ төлбөргүй орлогоор хүлээн зөвшөөрсөн, ТӨБЗГ-ын 2025 оны А/493 дугаар албан бичгээр 15,000.0 мянган төгрөгийн тээврийн хэрэгслийг үнэ төлбөргүй хүлээн авсан, “И номин” ХХК-иас 5

нэр төрлийн 10,540.0 мянган төгрөгийн өнгөт принтер, зөөврийн компьютер хандиваар авсан, төсвийн хөрөнгөөр 10,094.7 мянган төгрөгийн хөрөнгө худалдан авсан, тайлант онд 180,455.2 мянган төгрөгийн мянган төгрөгийн үндсэн хөрөнгийн элэгдлийн зардал байгуулсантай тус тус холбоотой байна.

Өглөг дансны үлдэгдэл 64,550.2 мянган төгрөг болж, 62,735.1 мянган төгрөгөөр өссөн нь Сангийн яамнаас эрх нээж өгөөгүйгээс шалтгаалан Нийгмийн даатгалын хэлтэст төлөх 8,806.0 мянган төгрөгийн шимтгэл, Үндэсний аудитын газарт төлөх 5,000.0 мянган төгрөгийн аудитын төлбөр, Төрийн тусгай албан хаагчдын нэгдсэн үзлэгийн 6,784.0 мянган төгрөгийн төлбөр, “УБЦТС” ТӨХК-д цахилгааны 7,988,3 мянган төгрөгийн төлбөр, Чингэлтэй дүүргийн татварын хэлтэст төлөх 1,440.0 мянган төгрөгийн хог хаягдлын төлбөр болон бусад харилцагч байгууллагуудад өгөх 32,716.8 мянган төгрөг өр төлбөр үүссэн байна.

Засгийн газрын хувь оролцоо дансны үлдэгдэл 8,720,877.4 мянган төгрөг болж 19,513.7 мянган төгрөгөөр буурсан нь тайлант хугацааны үр дүнгээс шалтгаалжээ.

Байгалийн түүхийн музей нь Санхүүгийн тооцоолох групп ХХК-ийн патент бүхий Acolous нягтлан бодох бүртгэлийн программыг ашигладаг. Нийт ажил үйлчилгээ болон программын нэвтрүүлэлтийн төлбөр жилд 110.0 мянган төгрөг бөгөөд энэ үнэнд нягтлан бодох бүртгэлтэй холбоотой шинэчлэлт, сайжруулалтыг цаг алдалгүй хийдэг байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус музейн 2025 оны төсвийн төсөлд зардлыг санхүүжүүлэх эх үүсвэрийг улсын төсвөөс 2,280,976.4 мянган төгрөгөөр, нийт зарлагыг 2,280,976.4 мянган төгрөгөөр тооцон төлөвлөж, дээд шатны төсвийн захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшлын зардлыг 92,182.0 мянган төгрөг, ажил олгогчоос төлөх нийгмийн даатгалын шимтгэлийн зардлыг 7,030.0 мянган төгрөг, байр ашиглалттай холбоотой зардлыг 33,386.0 мянган төгрөг, хангамж бараа материалын зардлыг 39,024.0 мянган төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамжийн зардлыг 18,227.1 мянган төгрөг, бусад төрлийн зардлыг 11,998.6 мянган төгрөг, нийт урсгал зардлыг 201,847.7 мянган төгрөгөөр бууруулж, 2,079,128.7 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

Тайлант оны батлагдсан төсвийг 201,847.7 мянган төгрөгөөр бууруулж тодотгосон байна. Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 7 арга хэмжээг санхүүжүүлэхээр 2,079,128.7 мянган төгрөгийг улсын төсвөөс, 360,153.0 мянган төгрөгийг үйл ажиллагааны орлогоос бүрдүүлэхээр төлөвлөсөн байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Гүйцэтгэлээр улсын төсвөөс 1,932,487.1 мянган төгрөгийн санхүүжилт авч урсгал үйл ажиллагаанд 1,893,906.1 мянган төгрөгийг зарцуулж, 38,581.2 мянган төгрөгийг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлсэн байна.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 1,893,906.1 мянган төгрөг буюу 91.1 хувьтай байгаа нь цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшлын зардал болон ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэлийн зардлыг 37,147.0 мянган төгрөг, хангамж, бараа материалын зардлыг 926.5 мянган төгрөг, эд хогшил, урсгал засварын зардлыг 51,033.8 мянган төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөрийг 9,942.3 мянга, бараа

үйлчилгээний бусад зардлыг 29,793.2 мянган төгрөг, бусад урсгал шилжүүлгийг 56,379.8 мянган төгрөг, нийт 185,222.6 мянган төгрөгөөр тус тус хэмнэж зарцуулсантай холбоотой байна.

Хүснэгт 2. Хөтөлбөр, арга хэмжээний төлөвлөгөө, гүйцэтгэл

Д/д	Хөтөлбөр, арга хэмжээний		Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт /хувь/
	Код	Нэр				
1	80101	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	1,814,244.6	1,766,229.0	48,015.6	97.4
2	80215	Эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил	3,000.0	3,000.0	-	100.0
3	80219	Харуул хамгаалалтын зардал	24,941.3	24,941.3	-	100.0
4	80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж, урамшуулал, дэмжлэг	57,620.1	57,620.1	-	100.0
5	81569	Төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх	420.0	420.0	-	100.0
6	81855	Гүйцэтгэлд суурилсан санхүүжилт	129,046.9	28,862.9	100,184.0	22.4
7	81938	Музейн үзмэртэй шууд харьцах албан тушаалтанд төрөөс үзүүлэх дэмжлэг	49,855.8	12,832.8	37,023.0	25.7
71702	Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх арга хэмжээ		2,079,128.7	1,893,906.1	185,222.6	91.1

Төрийн аудитын байгууллагаас Төсвийн тухай хуулийн дагуу хийх 2025-2026 оны санхүүгийн тайлан, Төсвийн гүйцэтгэлийн аудитад баримтлах ерөнхий чиглэлийн дагуу судалгаа авч үр дүнг нэгтгэн дүгнэлээ. Үүнд:

Бүтэц орон тоо: Улсын Их Хурлын 54 дүгээр тогтоолын 1 дэх хэсэгт заасныг хэрэгжүүлж, төсөвт байгууллагын үйл ажиллагааны үр дүнг дээшлүүлэх, чиг үүргийн давхардлыг арилгаж оновчтой болгох, төрийн үйлчилгээний цахимжилтыг эрчимжүүлэх, ажлын ачааллыг нягтруулах, бүтээмжийг дээшлүүлэх зорилгоор “Монгол Улсын хөгжлийн 2026 оны төлөвлөгөө”-нд туссан багш, эмч нараас бусад төрийн албан хаагчийн орон тоог 9 хувиар бууруулах арга хэмжээний хүрээнд 2025 оны 9 сарын 30-ны өдрөөр тасалбар болгон жолооч 1, цахилгаанчин 1, мужаан 1, үзмэр харгалзагч 1, зохион байгуулагч 1, нийт 5 орон тоог цомхотгож ажилласан байна.

Хоол, унааны хөнгөлөлт: Байгалийн түүхийн музейн захирлын 2025 оны А/29 дугаар тушаалаар хоолны хөнгөлөлтийг өдрийн 17.0 мянган төгрөгөөр, унааны хөнгөлөлтийг өдрийн 1.0 мянган төгрөгөөр баталжээ. Тайлант онд унаа, хоолны хөнгөлөлтийн зардалд 201,440.5 мянган төгрөг батлагдсан, гүйцэтгэлээр 189,340.1 мянган төгрөгийг зарцуулсан.

Байгалийн түүхийн музей нь тайлант онд хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай ажил, үйлчилгээний гэрээ байгуулаагүй, төрд учирсан хохирлыг барагдуулахтай холбоотой зардал гараагүй байна.

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.5.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Тайлант онд нэмэлт санхүүжилтийн дансанд үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд 354,945.2 мянган төгрөгийн нэмэлт санхүүжилтийн орлогыг бүрдүүлжээ.

Нэмэлт төсвийн санхүүжилтээр 5-н төрлийн арга хэмжээг санхүүжүүлсэн байна.

Мөнгөн хөрөнгийн 20.6 мянган төгрөгийн үлдэгдэл болон 354,945.1 мянган төгрөгийн нэмэлт санхүүжилтийн орлогоос хангамж, бараа материалын зардалд 43,297.4 мянган төгрөг, эд хогшил, урсгал засварын зардалд 10,324.7 мянган төгрөг, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээний төлбөрийг 44,032.7 мянган төгрөг, бараа үйлчилгээний бусад зардалд 10,239.5 мянган төгрөг, бусад урсгал шилжүүлэгд 41,670.0 мянган төгрөг, нийт 149,564.3 мянган төгрөгийг зарцуулж, үлдэгдэл 205,380.8 мянган төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлж, 20.6 мянган төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийсэн байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав. Мөн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах, анхан шатны баримт материалыг бүрдүүлж байх болон дотоод хяналтыг сайжруулахтай холбоотой өгсөн зөвлөмжүүдийг тусгасан болно.

Аудитыг Мэдээлэл-Аудит ХХК-ийн ахлах аудитор Д.Туяа, аудитор Ц.Отгонжаргал, аудитор Н.Пүрэвсүрэн нар гүйцэтгэж, чанарын хяналтын менежер А.Гэрэлмаа, захирал Д.Товуудорж нар анхан шатны чанарын хяналтыг, Санхүүгийн аудитын газрын аудитор Э.Цэлмэгбаяр, аудитын менежер И.Эрдэнэцэцэг, газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Наранчимэг нар дараагийн шатны чанарын хяналтыг тус тус хэрэгжүүлсэн.

Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Үндэсний аудитын газарт 2026 оны 01 дүгээр сарын 23-ны өдрийн 27 дугаар албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлаар сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг “дунд” гэж үнэллээ.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2024 оны жилийн эцсийн санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлын дүн 2,392,052.1 мянган төгрөгөөс 1.0 хувиар буюу 23,920.5 мянган төгрөгөөр, ...тогтоосныг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор, ажилтан, албан тушаалтнууд гадаад, дотоод албан томилолтоор ажиллаагүй, түлш халаалт, бичиг хэрэг, багаж, техник хэрэгсэл худалдан авах зэрэг зардалд хэмнэлт гаргасан.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайланд өгөх аудиторын дүгнэлтээс тусад нь салгах хэрэгтэй гэж заасан байна.

4.4 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан “Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам”-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Аудитаар тус хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан мэдээллийн давхардал, ач холбогдол, үр нөлөөг харгалзан 17 төрлийн мэдээллийг Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд ил тод байршуулсан эсэхийг хамруулан шалгалаа.

Шилэн дансны цахим хуудсанд 5 сая төгрөгөөс дээш орлогын 651,341.9 мянган төгрөгийн 16 гүйлгээ, зарлагын 207,373.5 мянган төгрөгийн 7 гүйлгээг тус тус мэдээлээгүй, 5 мэдээллийн хугацааг хоцроож байршуулсан.

Энэ нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1 “Мэдээлэл үнэн зөв бодитой, иж бүрэн байх”, 4.1.3 “Тогтоосон хугацаанд, тогтмол шуурхай мэдээлдэг байх”, 6 дугаар зүйлийн 6.4 “Энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2-т заасан байгууллага дараах мэдээллийг долоо хоногийн дотор мэдээлнэ” гэж заасантай нийцээгүй, санхүүгийн тайлагналын “эрх ба үүрэг” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Шилэн дансны мэдээллийг хуулийн хугацаанд мэдээлээгүй зөрчлийг зогсоох, давтан гаргахгүй байх албан шаардлага өгөхөөр шийдвэрлэлээ.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим, сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хуулийн холбогдох заалттай нийцээгүй гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Завсрын аудитаар шалгагдагч байгууллагын 2025 оны 2 дугаар улирлын санхүүгийн тайланг хамруулж, мөнгөн хөрөнгө, цалин хөлс, засгийн газрын хувь оролцоо данс болон шилэн мэдээлэл данстын хувьд горим, сорил хэрэгжүүлсэн.

Аудитын илрүүлэлтийг шалгагдагч байгууллагад танилцуулж, асуудлын бүртгэлээр баталгаажууллаа. Завсрын аудитаар 7,226,625.4 мянган төгрөгийн 6 асуудлыг илрүүлж, асуудлын бүртгэлээр зөвлөмж өгсөн ба жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дахин хянахад 3 асуудлыг залруулсан, 2,621.1 мянган төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, шилэн дансны мэдээлэлтэй холбоотой зөрчилд албан шаардлага хүргүүлсэн.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх аудитаар нийт 186,122.5 мянган төгрөгийн 9 зөрчил илрүүлснээс 126,433.9 мянган төгрөгийн зөрчлийг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлэхээр Шийдвэрийн хэрэгжилтийн газарт хүргүүлээд хэрэгжих шатандаа явагдаж байгаа, 11,417.0 мянган төгрөгийн 2 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоосноос 11 хувийн биелэлттэй байгаа бөгөөд өмнөх удирдлагатай холбоотойгоор авлагаар бүртгэн үе шаттайгаар төлбөрийг барагдуулж байгаа, 3 албан шаардлага болон 1 зөвлөмжийг бүрэн биелүүлсэн нийт төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн биелэлт 55.5 хувьтай байна.

Хүснэгт 3. Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	3	126,433.9	0	-	-
Төлбөрийн акт	2	11,417.0	1	1,297.0	11.0
Албан шаардлага	3	48,271.6	3	48,271.6	100.0
Зөвлөмж	1	-	1	-	100.0
Нийт дүн	9	186,122.5	5	49,568.6	55.5

/мянган төгрөгөөр/

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Монгол улсын засгийн газрын 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн “Музейн талаар авах арга хэмжээний тухай” 244 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг дараагийн аудитаар авч үзэх шаардлагатай гэж үзлээ.

5. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар нягтлан бодох бүртгэлийн бичилт, тооцоолол болон тайлагналтай холбоотой 7,025,827.3 мянган төгрөгийн алдаа¹ илэрснийг аудитын явцад санхүүгийн тайланд залруулга хийлгэж, баталгаажуулав. Үүнд:

Залруулсан алдаа:

- Төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг 166,258.3 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан;
- Санхүүгийн тайлан дахь засгийн газрын хувь оролцоо нь Улсын бүртгэлийн гэрчилгээнд бүртгэгдсэн өөрийн хөрөнгийн хэмжээнээс 6,859,569.0 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан нь УСНББОУС 1 "Санхүүгийн тайлангийн толилуулга", Санхүүгийн тайлагналын "иж бүрэн байх", "тохиолдсон байх" батламж мэдэгдлийг тус тус хангахгүй байна.

Аудитаар нийт 39,563.4 мянган төгрөгийн зөрчил², 2,621,1 мянган төгрөгийн 1 зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 36,942,3 мянган төгрөгийн 4 зөрчилд албан шаардлага хүргүүлсэн.

Нийт илрүүлсэн алдаа, зөрчлөөс 39,563.4 мянган төгрөгийн зөрчил нь бидний тогтоосон материаллаг түвшин 23,920.5 мянган төгрөгөөс их байгаа тул “Хязгаарлалттай” дүгнэлт өгсөн.

5.1 Төлбөрийн акт

Илрүүлэлт:

Нийгмийн даатгалын хэлтэст 2,621.1 мянган төгрөгийн акт, алдангийг байгууллагаас төлсөн нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “*үнэн зөв байх*”, 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “*Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ*” гэж заасантай нийцээгүй, санхүүгийн тайлагналын "нийцсэн бөгөөд зохистой байх", “эрх ба үүрэг” батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зориулалт бусаар зарцуулсан мөнгөн хөрөнгийг буруутай албан тушаалтнаар төлүүлж, төсөвт төвлөрүүлэх төлбөрийн акт тогтоов.

5.2 Албан шаардлага

1. Бараа үйлчилгээний арга хэмжээний зардал данстай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Бараа үйлчилгээний бусад арга хэмжээний зардлаас цахилгааны зардалд 2,368.4 мянган төгрөг зарцуулсан нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.5-д “*батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах*” гэж заасантай нийцээгүй, санхүүгийн тайлагналын "нийцсэн бөгөөд зохистой байх", “эрх ба үүрэг” батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Зардлын ангилал зөрчин төсвийг зориулалт бусаар зарцуулдаг зөрчлийг таслан зогсоох, зөрчлийг давтан гаргахгүй ажиллах албан шаардлага хүргүүлэв.

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

2. Анхан шатны баримттай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Мөнгөн хөрөнгийн данснаас нийт 34,229.0 мянган төгрөгийн зарлагын 27 ажил гүйлгээг анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу гүйлгээ хийсэн нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д “*Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно.*”, 13.7-д “*Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно*”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “*дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах*” гэж заасантай нийцэхгүй.

Шийдвэрлэсэн нь: Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу гүйлгээ хийдэг зөрчлийг зөрчлийг давтан гаргахгүй ажиллах албан шаардлага хүргүүлэв.

3. Бараа материалын данстай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт:

Бараа материалын үлдэгдэлд аудитын биет горим хэрэгжүүлэхэд нэг бүр нь 230 төгрөгийн үнэтэй 1500 ширхэг 345.0 мянган төгрөгийн том хүний тасалбар илүү тоологдсон нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-т “*үнэн зөв байх*”, 13 дугаар зүйлийн 13.1-д “*Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно.*”, 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “*Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ*” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь:

Бараа материалын үлдэгдлийн тооцоог сар бүр хийж баталгаажуулдаггүй, хяналт хэрэгжүүлдэггүй зөрчлийг давтан гаргахгүй ажиллах албан шаардлага хүргүүлэв.

Дээрх төлбөрийн актын биелэлтийг 2026 оны 09 дүгээр сарын 30-ны дотор, зөвлөмжийн биелэлтийг 2026 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор төрийн аудитын байгууллагад ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

6.1 Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Д/д	Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Залруулсан		Залруулаагүй		Тоо	Дүн
								Тоо	Дүн	Тоо	Дүн		
1	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг 166,258.3 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан.	1	166,258.3					1	166,258.3				
2	Санхүүгийн тайлан дахь засгийн газрын хувь оролцоо нь Улсын бүртгэлийн гэрчилгээнд бүртгэгдсэн өөрийн хөрөнгийн хэмжээнээс 6,859,569.0 мянган төгрөгөөр дутуу тайлагнасан.	1	6,859,569.0					1	6,859,569.0				
Дүн		2	7,025,827.3	-	-	-	-	2	7,025,827.3				

6.2 Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

/мянган төгрөгөөр/

Дд	Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс									
		Тоо	Дүн	Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
				Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Албан тушаалтны тоо
1	Нийгмийн даатгалын хэлтэст 2,621.1 мянган төгрөгийн акт, алдангийг байгууллагаас төлсөн.	1	2,621.1	1	2,621.1								
2	Бараа үйлчилгээний бусад арга хэмжээний зардлаас 2,368.3 мянган төгрөгийг цахилгааны зардалд зориулалт бусаар зарцуулсан.	1	2,368.3			1	2,368.3						
3	Мөнгөн хөрөнгийн 34,229.0 мянган төгрөгийн зарлагын 27 ажил гүйлгээг анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу гүйлгээ хийсэн.	1	34,229.0			1	34,229.0						
4	Бараа материалын үлдэгдэлд аудитын биет горим хэрэгжүүлэхэд нэг бүр нь 230 төгрөгийн үнэтэй 1500 ширхэг 345.0 мянган төгрөгийн том хүний тасалбар илүү тоологдсон.	1	345.0			1	345.0						
Дүн		4	39,563.4	1	2,621.1	3	36,942.3	-	-	-			

6.3 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

/мянган төгрөгөөр/

Д/д	Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		Үүнээс			
				Албан шаардлага		Зөвлөмж	
		Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой зөрчил							
1	Шилэн дансны цахим хуудсанд 16-орлогын 651,341.9 мянган төгрөгийн гүйлгээ, 7-зарлагын 207,373.5 мянган төгрөгийн зарлагын гүйлгээ мэдээлээгүй, 5-н мэдээллийн хугацааг хоцроож байршуулсан байна.	1	858,715.4	1	858,715.4		
Дүн		1	858,715.4	1	858,715.4	-	-

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2026 оны 02 сарын 25 өдөр

Дугаар 535/АД150122

Улаанбаатар хот

САГ-2026/20/НА-СТА-ТШЗ

Зөрчил таслан зогсоох тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Мөнгөн хөрөнгийн данснаас нийт 34,228,991.69 (гучин дөрвөн сая хоёр зуун хорин найман мянга есөн зуун ерэн нэгэн төгрөг жаран есөн мөнгө) төгрөгийн зарлагын 27 ажил гүйлгээг анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу гүйлгээ хийсэн байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно.", 13.7-д "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно", 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д "дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах;" гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1.1-д "нягтлан бодох бүртгэлийг холбогдох стандарт, хууль тогтоомжийн дагуу зохих ёсоор хөтөлж, баталгаажуулаагүй" гэж заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Анхан шатны баримтын бүрдэл дутуу гүйлгээ хийдэг зөрчлийг таслан зогсоож, биелэлтийг 2025 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн Захирлын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Н.Манчук), Ерөнхий нягтлан бодогч (Х.Чинзориг) нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТӨРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

Ц.НАРАНЧИМЭГ
И.ЭРДЭНЭЦЭЦЭГ

Д.ТОВУУДОРЖ

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2026 оны 02 сарын 25 өдөр

Дугаар 536/A0150122

Улаанбаатар хот

САГ - 2026/20/НА - СТА - ТШЗ

Зөрчил арилгах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Бараа материалын үлдэгдэлд аудитын биет горим хэрэгжүүлэхэд нэг бүр нь 230 төгрөгийн үнэтэй 1500 ширхэг 345,000.00 (гурван зуун дөчин таван мянган) төгрөгийн том хүний тасалбар илүү тоологдсон нь санхүүгийн тайлангийн оршин байх батламж мэдэгдлийг хангаагүй.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-т "үнэн зөв байх", 13 дугаар зүйлийн 13.1-д "Анхан шатны баримт нь нягтлан бодох бүртгэл хөтлөх, санхүүгийн тайлан, мэдээллийг үнэн, зөв гаргах үндэслэл болно.", 18 дугаар зүйлийн 18.1-д "Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ", гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-д "Шалгаагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1.1-д "нягтлан бодох бүртгэлийг холбогдох стандарт, хууль тогтоомжийн дагуу зохих ёсоор хөтөлж, баталгаажуулаагүй" гэж заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Бараа материалын үлдэгдлийн тооцоог сар бүр хийж баталгаажуулдаггүй, хяналт хэрэгжүүлдэггүй зөрчлийг арилгаж, биелэлтийг 2025 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх;
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн Захирлын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Н.Манчук), Ерөнхий нягтлан бодогч (Х.Чинзориг) нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТЭРТҮҮЛЭХ АУДИТОР
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

Ц.НАРАНЧИМЭГ
И.ЭРДЭНЭЦЭЦЭГ
Д.ТОВУУДОРЖ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг-1-р хороо, Бага тойруу-3, Засгийн газрын 4 дүгээр байр,
Утас 51-264230

Z:\Alban Shaardlaga\2026\0125 SAG-79.Docx

1526180992

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2026 оны 02 сарын 25 өдөр

Дугаар 537/А0150122

Улаанбаатар хот

САГ-2026/20/НА-СТА-ТШЗ

Зөрчил таслан зогсоох тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайланд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Бараа үйлчилгээний бусад арга хэмжээний зардлаас 2,368,346.75 (хоёр сая гурван зуун жаран найман мянга гурван зуун дөчин зургаан төгрөг далан таван мөнгө) төгрөгийг цахилгааны зардалд зориулалт бусаар зарцуулсан.

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.5.5-д "батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах" гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1.6-д "төсвийг зориулалт бусаар зарцуулсан" гэж заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ** нь:

1. Төсвийг зориулалт бусаар зарцуулдаг зөрчлийг таслан зогсоож, биелэлтийг 2025 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор **Үндэсний аудитын газарт** ирүүлэх
2. Цаашид зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн Захирлын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Н.Манчук), Ерөнхий нягтлан бодогч (Х.Чинзориг) нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

Ц.НАРАНЧИМЭГ
И.ЭРДЭНЭЦЭЦЭГ
Д.ТОВУУДОРЖ

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2026 оны 02 сарын 25 өдөр

Дугаар 534/АД150122

Улаанбаатар хот

САГ-2026/20/НА-СТА-ТШЗ

Зөрчил таслан зогсоох тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Шилэн дансны цахим хуудсанд 5 сая төгрөгөөс дээш орлогын 651,341,950.00 (зургаан зуун тавин нэгэн сая гурван зуун дөчин нэгэн мянга есөн зуун тавин) төгрөгийн 16 гүйлгээ, зарлагын 207,373,460.32 (хоёр зуун долоон сая гурван зуун далан гурван мянга дөрвөн зуун жаран төгрөг гучин хоёр мөнгө) төгрөгийн 7 гүйлгээг тус тус мэдээлээгүй, 5 мэдээллийн хугацааг хоцроож байршуулсан.

Энэ нь Шилэн дансны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1 "Мэдээлэл үнэн зөв бодитой, иж бүрэн байх", 4.1.3 "Тогтоосон хугацаанд, тогтмол шуурхай мэдээлдэг байх", 6 дугаар зүйлийн 6.4 "Энэ хуулийн 3.1.1, 3.1.2-т заасан байгууллага дараах мэдээллийг долоо хоногийн дотор мэдээлнэ" гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох" журмын 4.2.1.11 "хууль тогтоомж, гэрээ, хэлцэл зөрчсөн алдаа, зөрчлийг таслан зогсоож, давтан гаргуулахгүй байх үр нөлөөтэй гэж үзсэн бусад нөхцөл байдал" гэж заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, хуулийн хугацааг мөрдөж зөрчлийг таслан зогсоож, биелэлтийг 2026 оны 12 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэх;
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллахыг Байгалийн түүхийн музейн Захирлын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Н.Манчук), Ерөнхий нягтлан бодогч (Х.Чинзориг) нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН
ЗАХИРАЛ, ТӨРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

Ц.НАРАНЧИМЭГ
И.ЭРДЭНЭЦЭЦЭГ

Д.ТОВУУДОРЖ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 1-р хороо, Бага тайруу-3 Засгийн газрын 4 дүгээр байр, Утас 51-264230

Z:\Alban Shaardlaga\2026\0125 SAG-79.Docx

1526180994

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
АКТ

2026 оны 02 сарын 25 өдөр

Дугаар 114/А0150122

Улаанбаатар хот

САГ-2026/20/НА-СТА-ТШЗ

Төлбөр барагдуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Байгалийн түүхийн музейн 2025 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Нийгмийн даатгалын хэлтэст 2,621,056.50 (хоёр сая зургаан зуун хорин нэгэн мянга тавин зургаан төгрөг тавин мөнгө) төгрөгийн акт, алдангийг байгууллагаас төлсөн байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх”, 18 дугаар зүйлийн 18.1-т “Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ” гэж заасныг хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т “Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө”, Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох” журмын 4.2.3.6-д “эрх бүхий этгээдээс тогтоосон норм, нормативыг хэтрүүлэн зарцуулсан” гэж заасныг тус тус үндэслэн **ШААРДАХ нь:**

1. Төсвийн хөрөнгийг зориулалт бусаар зарцуулан Нийгмийн даатгалын шимтгэлийг буруу тайлагнасантай холбоотой тогтоосон акт, алдангид төлсөн 2,621,056.50 төгрөгийг шийдвэр гаргасан Тооцорны нягтлан бодогчоор ажиллаж байсан Х.Чинзоригоор төлүүлж, Үндэсний аудитын газрын Төрийн сан Аудитын шалгалтын орлого 100900000601 тоот дансанд төвлөрүүлэх;
2. Цаашид алдаа, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх, хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлж ажиллах;
3. Актын биелэлтийг 2026 оны 09 дүгээр сарын 01-ний дотор Үндэсний аудитын газарт ирүүлэхийг Байгалийн түүхийн музейн Захирлын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч (Н.Манчук)-т хариуцуулав.

ТӨЛБӨРИЙН АКТ ТОГТООХ НЬ:

САНХҮҮГИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ЗАХИРАЛ,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР
АУДИТЫН МЕНЕЖЕР
МЭДЭЭЛЭЛ-АУДИТ ХХК-ИЙН
ЗАХИРАЛ

Ц.НАРАНЧИМЭГ
И.ЭРДЭНЭЦЭЦЭГ
Д.ТОВУУДОРЖ

Монгол Улс, Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг, 1-р хороо, Бага тойруу-3, Засгийн газрын 4 дүгээр байр,
Утас 51-264230

Z:\Akt\2026\0225 SAG-54.Docx

1526160561